

Guia pedagògica “Aprentatge-Servei i Aprentatge Basat en Projectes a través de l’Economia del Bé Comú”

Una guia per introduir els principis i valors de l’Economia del Bé Comú als projectes d’Aprentatge-Servei i/o d’Aprentatge Basat en projectes de l’alumnat; i la seua contribució als Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Direcció tècnica:

Mario Rebollar Román,
Fundació Cívica Novessendes.

Autores/ors del contingut:

María Amigo Pérez,
Pedro Olazábal Herrero,
Mario Rebollar Román.

Disseny i il·lustració:

Álvaro Terrones.

Agraïments:

Asociació Valenciana per al foment de l'Economia del Bé Comú, Grup MEICRI - Universitat Jaume I, IES Betxí, IES Almenara, IES Honori Garcia, IES Botànic Cavanilles, IES Benigasló, IES Llombai, IES Jaume I i CEFIRE Castelló.

Betxí, Octubre de 2023

www.futursostenible.org | info@novessendes.org

Projecte de: Fundació Novessendes de la CV

Finança:

Amb la col·laboració de:

Aquesta obra està baix una llicència Creative Commons Reconeixement-NoCommercial-CompartirIgual 4.0 Internacional. Aquesta llicència no permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades. A més, la distribució d'aquestes obres derivades s'ha de fer amb una llicència igual a la que regula l'obra original

Aquesta publicació ha estat realitzada amb el suport financer de la Generalitat Valenciana, en el marc del projecte "Transformant el nostre món; eduquem en principis i valors de l'Economia del Bé Comú en Formació Professional", liderat per la Fundació Novessendes. El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de la Fundació Novessendes de la CV i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

Índex

Introducció	2
Metodologia	3
Unitats didàctiques	4
Unitat 1: Introducció a l'EBC i els ODS. Cap a un model econòmic equitatiu, territorialment equilibrat i sostenible.	5
Unitat 2: Dignitat Humana: "DRETS HUMANS. Impulsant el potencial transformador dels drets humans".	9
Unitat 3: Sostenibilitat Ecològica: "EMERGÈNCIA CLIMÀTICA. Cap a la transició ecològica.»	13
Unitat 4: Justícia Social i Solidaritat: "POBRESA, DESIGUALTAT I TREBALL EN EL CAPITALISME GLOBAL. Cap a polítiques inclusives i d'igualtat".	16
Unitat 5: Transparència i participació democràtica: "ALIANCES PER A UN DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE. Cooperar per a transformar."	21
Unitat 6: APP FUTUR SOSTENIBLE	25
Avaluació el procés de intervenció educativa.	29
Més Recursos	30

Benvingut i benvinguda!

Estàs a la **guia de recursos educatius** del projecte “Futur Sostenible: Economies Transformadores en ESO”, liderat per la Fundació Cívica Novessendes i finançat per la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica de la Generalitat Valenciana.

Amb aquesta guia, començaràs el camí per **introduir els valors de l'EBC** als projectes d'emprenedoria social de l'alumnat d'**ESO i Batxiller**.

Mitjançant aquest procés es vol aconseguir que l'alumnat i el professorat s'inicien en una transformació de model econòmic, a través de la reflexió i el pensament crític sobre els valors i els aspectes ambientals, socials i econòmics que deuen contemplar les empreses per balancejar el seu impacte vers el bé comú i adquirir els coneixements bàsics per integrar-los als seus projectes d'emprenedoria social.

Com a docent, podràs treballar els **continguts** d'una manera dinàmica, visual i agradable a través dels vídeos introductoris, les dinàmiques grupals i els exercicis pràctics de cada unitat. Amb aquesta diversitat de recursos aglutinats en l'estructura de cada unitat, cada docent pot adaptar-los a les seues necessitats, treballant-los de manera individual o no, ja que la versatilitat de la guia, així ho permet.

Els **resultats** d'aquest treball seran principalment tres:

- Per una banda, tindrem un **alumnat format en coneixements i conceptes** sobre els principis i valors de l'Economia del Bé Comú i altres Economies Transformadores.
- Per altra banda, l'alumnat adquirirà capacitats per a cooperar, treballar en equip i aplicar els coneixements adquirits al seu projecte, avaluar-lo i establir un pla de millora.
- Per últim, l'alumnat serà capaç de detectar necessitats del seu entorn i d'aportar propostes a través del seu projecte d'emprenedoria social mitjançant metodologies d'ApS o ABP; el que li motivarà cap a eixa transformació.

Per tant, tindrem a persones formades, sensibilitzades, amb ferramentes i amb la confiança per a, entre totes i tots, confiar en el fet que **transformar el nostre món**, és possible!

Amb aquesta guia podreu dur a terme el procés d'execució de projectes basats en les metodologies d'Aprenentatge-Servei o d'Aprenentatge Basat en Projectes a través de la introducció de l'Educació per al Bé Comú en els projectes d'emprenedoria social juvenil de l'alumnat; així com mesurar el grau en el que aquests aspectes estan presents i la contribució cap als Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) dels projectes de l'alumnat a través de l'APP Calculadora EBC.

El procés està dividit en 3 blocs, de 6 unitats d'una 1 hora cadascuna.
La Lògica d'intervenció està basada en la del recurs L'espiral del Bé Comú:

<http://www.futursostenible.org/pedagogiaebc/>

L'estructura de cada unitat és la mateixa: _____

- Objectius
- Un breu vídeo d'introducció, explicant el contingut central de la unitat
- Dinàmiques grupals
- Exercici pràctic
- Recursos

Els **objectius d'aprenentatge** del procés, són els següents:

Objectius d'aprenentatge	Resultat d'aprenentatge
Reflexionar sobre el sistema econòmic actual, conèixer diferents aportacions des de les anomenades economies transformadores cap als ODS i conèixer el passos a seguir per desenvolupar el seu projecte d'emprenedoria social.	L'alumnat coneix models econòmics transformadors (EBC, Economia Circular...)
Conèixer què significa tindre una Vida Digna. Fomentar que el seu projecte ABP o ApS ajude a garantir els drets bàsics de les persones del nostre entorn.	Capacitat per introduir al projecte accions que contribuïsquen al foment d'una vida digna.
Conèixer els diversos impactes ambientals i descobrir pràctiques senzilles que es poden implementar en el projecte.	Capacitat per ser conscient dels impactes ambientals del seu projecte i de proposar mesures per millorar-ho.
Indagar al voltant dels conceptes de Justícia Social i Solidaritat.	Motivat a implementar idees al projecte per reduir les desigualtats.
Ser conscients de la importància que te poder participar democràticament en decisions que ens afecten i assegurar-se de donar veu a les persones beneficiàries o afectades pel projecte d'emprenedoria social així com als membres del grup.	Es treballa en equip i es considera per igual l'opinió de tots els membres, sent capaços d'aplegar al consens en la presa de decisions.
Introduir les dades del projecte a la Calculadora EBC per a la creació de projectes d'ApS p d'ABP a través dels valors de l'EBC i cap a la consecució dels ODS.	Introdueix al menys, dos voltes les dades. Una inicial i una després d'avaluar i executar el pla de millora.

Unitats Didàctiques

1

Introducció a l'EBC i els ODS.

Cap a un model econòmic equitatiu, territorialment equilibrat i sostenible

1 Objectius de la unitat:

- Sensibilitzar a l'alumnat sobre la situació actual del món. Sostenibilitat
- Implicar a l'alumnat en la transformació del seu món a partir de les seues inquietuds i necessitats
- Mostrar que altres models econòmics més ètics són possibles
- Conèixer el passos a seguir per desenvolupar el seu projecte APS

2 Introducció:

- El model econòmic actual genera injustícia, desigualtat i destrucció mediambiental a tots els nivells: personal, local, nacional i internacional.
- Per aconseguir un canvi realment transformador és necessària la implicació de tots els actors econòmics: administracions públiques, empreses i ciutadania.
- Moviments com el de l'Economia del Bé Comú, Economia Social i Solidària, Finances Ètiques, Economia Circular, B Corp, ... ja estan desenvolupant ferramentes que ens poden ajudar en aquesta transició cap un model econòmic més just.
- Els ODS son el marc perfecte per fer una transició ordenada

3 Dinàmiques de grup

- 1.1. Què li passa al món?
- 1.2. Somiant un món nou

4 Exercicis pràctics

- Realitzar la Matriu EBC Individual

4 Recursos

- a) Video Introducció a l'EBC
- b) Video «Els ODS més a prop amb l'EBC»
- c) Web ONU: ODS i Agenda 2030

Dinàmica grupal: Què li passa al món?

Descripció/Objectiu de l'activitat:

L'objectiu de la dinàmica és que l'alumnat se n'adone dels problemes que el model econòmic actual està generant a tots els nivells i a la vegada que siguin capaços de proposar accions que els diferents actors poden posar en marxa per mitigar-los o revertir-los

Durada aproximada:

30'-40'

Desenvolupament de l'activitat:

1	Medi ambient	Economia	Persones
1) Global			
2) Espanya / Europa			
3) Municipi			

2 Assignar a cada grup un rol (1.Global, 2. Espanya/Europa, 3. Municipi) i donar-li un grapat de post-its

3 Cada grup té 10' per pensar en els impactes sobre el Mediambient, la Economia i les Persones que les ineficiències del model econòmic actual provoquen a nivell Global, de país o de Municipi o barri (un post-it per impacte)

4 Posada en comú (15'): un representant de cada grup ix a la pissarra, llig els impactes identificats pel seu grup i ho deixa apegat a la graella.

5 Reflexió grupal (10') quines accions poden posar en marxa els governs, empreses i ciutadania per revertir o minimitzar els impactes identificats

Materials necessaris:

Pissarra o projector

Papers adhesius

Dinàmica grupal: Somiant un món nou

Descripció/Objectiu de l'activitat:

L'objectiu de la dinàmica és que l'alumnat se n'adone dels problemes que el model econòmic actual genera al seu voltant més proper i empoderar-lo per a ser part del canvi i aconseguir millorar la vida dels seus veïns o comunitat.

Durada aproximada:

30'-40'

Desenvolupament de l'activitat:

- 1 Dividir a l'alumnat en grups de 3/4 persones
- 2 Pensar de forma individual en algun lloc o situació del seu municipi o entorn proper que li agradaria canviar positivament
- 3 Posada en comú al grup i pluja d'idees per poder aconseguir-ho
- 4 Arreplegar totes les idees de cada grup per a que puguin servir d'inspiració a l'hora de triar el Projecte d'ABP a desenvolupar més endavant

Materials necessaris:

Paper i boli

Descripció/Objectiu de l'activitat:

L'Economia del Bé Comú promou un canvi de model econòmic on les persones i el planeta siguin el centre. Per aconseguir-lo posa a disposició d'empreses, associacions, centres educatius, comunitats, municipis i persones ferramentes que ens poden ajudar a millorar el nostre impacte en el mediambient i les persones.

En aquest exercici l'alumnat pot fer un autotest per conèixer quina és la seua aportació al bé comú com a persona, així com inspirar-se per millorar el seu impacte.

Durada aproximada:

20'

Desenvolupament de l'activitat:

- 1 Descarrega la Matriu Individual del Bé Comú
(també es pot imprimir una còpia per a cada alumne)
- 2 Assignar a cada grup un rol (1.Global, 2. Espanya/Europa, 3. Municipi)
i donar-li un grapat de post-its
- 3 Realitzar el test
- 4 Posada en comú. Comentar els resultats obtinguts compartint bones pràctiques de l'alumnat al respecte

Materials necessaris:

- Ordenador per descarregar la matriu
- Impressora (en cas de fer-ho en paper)

“DRETS HUMANS. Impulsant el potencial transformador dels drets humans”

1 Objectius de la unitat:

- Indagar sobre la situació dels drets individuals a nivell mundial i local i el paper que els ODS tenen per al seu compliment
- Conèixer què significa tindre una Vida Digna
- Fomentar que el seu projecte d'ABP ajude a garantir els drets bàsics de les persones del nostre entorn

2 Introducció:

Abans de començar, mira aquest vídeo sobre el valor EBC: **Dignitat Humana**

- La Declaració Universal dels Drets Humans (1948) i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (2015) són la brúixola que permet orientar a persones, organitzacions i països a fer realitat unes condicions de vida dignes per a totes les persones.
- La Dignitat Humana és el valor que tenen les persones per si mateixes, això és, pel mer fet de ser-ho i independentment del seu origen, edat, sexe o altra característica. Només és possible quan certs elements mínims fonamentals estan coberts.

3 Dinàmiques de grup

- 2.1. Què necessitem per ser feliços?
- 2.2. Igualtat i respecte

4 Exercicis pràctics

- Calculant el Salari Digne per al meu municipi

5 Recursos

- Vídeo “Dignitat humana amb Moi Camacho”
- Fitxa Dinàmica: Dignitat Humana
- VIDEO DIGNITAT HUMANA AVEBC
- Web ONU: Declaració Universal dels Drets Humans
- Constitució Espanyola: BOE

Dinàmica grupal: Què necessitem per ser feliços?

Descripció/Objectiu de l'activitat:

L'objectiu de la dinàmica és que l'alumnat se n'adone de què significa tindre una Vida Digna, més enllà de tindre cobertes necessitats bàsiques com aliment, casa o treball per poder viure i sentir-nos feliços.

Durada aproximada:

15'-20'

Desenvolupament de l'activitat:

- 1 Preguntar de forma oberta a tot el grup quines necessitats creuen que ha de tindre una persona per dur una vida digna i anar apuntant-les a la pissarra.
- 2 Com a mínim han d'aparèixer aquestes, si alguna no ha eixit explicar perquè eixa necessitat és bàsica per poder tindre una vida plena:

Aliments	Treball
Afecte, amor	Vivenda
Participació	Aigua
Educació	Amistat
Llibertat	Salut
Roba	Descobrir (noves experiències)

- 3 Una vegada fet el llistat argumentant cada necessitat, preguntar a l'alumnat si serien les mateixes a qualsevol país o lloc del mon

Materials necessaris:

Pissarra o projector

Papers adhesius

Descripció/Objectiu de l'activitat:

Donar a conèixer el valor de Dignitat Humana present en l'economia del bé comú. Fomentar la reflexió sobre les desigualtats en els llocs laborals.

Tots els éssers humans han de ser tractats des de la igualtat i el respecte. A més, han de gaudir dels drets fonamentals que d'ells deriven.

Durada aproximada:

40' - 50'

Desenvolupament de l'activitat:

- 1 A l'aula, pati o en el gimnàs del centre dividim a la classe en grups de $\frac{3}{4}$ persones
Cada grup s'haurà d'encarregar de recollir les pilotes d'un color determinat amb la norma que només poden utilitzar una mà i recollir les pilotes d'una en una.
- 2 Quan acaben la tasca, se'ls entregará un premi a cadascuna de les persones. Els premis no han de ser iguals, han de "fomentar la desigualtat".
- 3 Seguidament, es reflexionarà sobre com se senten, per a orientar la reflexió es poden realitzar les següents preguntes:

És just com s'ha repartit el premi?

Et sents bé amb el que has obtingut pel treball realitzat que ha sigut igual a la resta dels teus companys/as?

Què faries perquè fora més just?

A què creus que es deu que cadascun tinga recompenses diferents?

Si fora la teua nòmina la que és diferents, et sentiries igual? reaccionaries d'una altra manera? faries alguna cosa per canviar la situació

Materials necessaris:

Pissarra o projector

Papers adhesius

Descripció/Objectiu de l'activitat:

Reflexionar al voltant de la diferència entre Salari Mínim Interprofessional i Salari Digne.

En les últimes dècades cada vegada n'hi ha més persones que encara que tenen treball estan en risc de pobresa degut a que el SMI és insuficient per fer front a les despeses bàsiques.

Durada aproximada:

30' - 45'

Desenvolupament de l'activitat:

- 1 Individualment o en parelles l'alumnat busca a Internet el concepte de SMI i el nivells en vigor.
- 2 Enllaçant amb la Dinàmica 2.1 Què necessitem per ser feliços? fer llistat de les despeses bàsiques d'una unitat familiar típica (2 adults + 2 xiquets).
- 3 Amb l'ajuda d'internet buscar el preu mitjà d'aquestes despeses a la seua regió (no és lo mateix un lloguer a Madrid que a un poble).
- 4 Comparar la suma del total de despeses amb el SMI en vigor indicant si és suficient per cobrir-los.
- 5 Reflexió grupal, no és lo mateix SMI que Salari Digne (aquell que em permet dur una vida digna)

Materials necessaris:

- Ordinador o mòbil per buscar informació en Internet
- Paper i boli

“EMERGÈNCIA CLIMÀTICA. Cap a la transició ecològica.”

1 Objectius de la unitat:

- Conèixer els Objectius de Desenvolupament Sostenible vinculats amb el medi ambient.
- Conèixer el significat de sostenibilitat ambiental.
- Reflexionar sobre impactes ambientals en la societat.
- Descobrir pràctiques senzilles que es poden implementar en el projecte o en el dia a dia per a reduir el nostre impacte.

2 Introducció:

Abans de començar, mira aquest vídeo sobre el valor EBC: **Sostenibilitat Ambiental**

- En l'actualitat afrontem diferents crisis ambientals que es mostren en diferents impactes ambientals. Els més coneguts es refereixen al canvi climàtic, contaminació de l'aire, residus, aigua, pèrdua de biodiversitat, i capa d'ozó.
- La responsabilitat d'aquests impactes recau en cadascun dels actors de la Societat: tant sector públic, com a sector privat i Societat civil.
- La sostenibilitat ambiental és el principi pel qual la Societat es relaciona amb la naturalesa de tal manera que es permeti tindre un desenvolupament sostenible; aquest es refereix al fet de satisfer les necessitats de les generacions presents sense posar en perill les necessitats de generacions futures ...

3 Dinàmiques de grup

- 3.1. Millorant l'impacte ambiental

4 Exercicis pràctics

- Calcula la teua petjada de carboni

5 Recursos

- Vídeo de la Sostenibilitat Ambiental amb Moi Camacho
- Fitxa de la dinàmica del vídeo de Sostenibilitat Ambiental
- Grup Intergubernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC)

Dinàmica grupal: Millorant l'impacte ambiental

Descripció/Objectiu de l'activitat:

- Reflexionar sobre els impactes que tenim en el medi ambient
- Conèixer els impactes més rellevants i com es relacionen amb el nostre dia a dia
- Comprendre de la vinculació entre el projecte de l'alumnat i els aspectes ambientals.
- Descobrir pràctiques que el projecte ja pretenia fer o bé podria fer fàcilment per a reduir l'impacte ambiental

Durada aproximada: 35 minuts

Desenvolupament de l'activitat:

① Els estudiants se senten formant els grups de treball que han definit per al seu projecte. Se'ls indica que reflexionen durant 20 minuts sobre les següents qüestions i que anoten les seues respostes per a comentar-les posteriorment. Les preguntes són:

1. Coneixeu algun problema ambiental?
2. Enumereu els problemes ambientals que conegueu
3. Quines són les conseqüències de cada problema?
4. I les causes?
5. Quines solucions se us ocorren?
6. Coneixeu algun problema ambiental que estiga millorant?

Una vegada transcorreguts els 20 m. un representant de cada grup comenta per a tota la classe quines són les seues reflexions. Es debaten en conjunt i es deixa espai per a resoldre possibles dubtes.

② S'esmenten els principals impactes ambientals: canvi climàtic, aigua, contaminació de l'aire, residus, biodiversitat i capa d'ozó. Es debat en conjunt quins serien els més rellevants per a la localitat de l'alumne.

③ Es comenten exemples d'accions senzilles que es poden implementar en el dia a dia, com separar els residus, estalvi d'energia, canvi de dieta, posar plaques solars, desplaçar-se amb bici o transport públic, comprar de segona mà, comprar de materials reciclats, etc.

④ Finalment, es reflexiona sobre com cadascun dels grups pot millorar el medi ambient a través dels seus projectes.

Materials necessaris: Paper i boli

Descripció/Objectiu de l'activitat:

Reflexionar sobre la nostra petjada de carboni, on es troba la major part i descobrir què podem fer per a reduir-la

Durada aproximada:

30'

Desenvolupament de l'activitat:

- 1 Individualment emplenar el formulari de l'enllaç
 - 2 Comentar els resultats entre l'alumnat i el/la docent. Quines parts són més importants? Per què creeu que són tan importants? Hi ha alguna cosa que vos haja sorprès per a bé o per a mal?
 - 3 Comentar cadascuna de les cuses que poden fer que es mostren en l'apartat de recursos (energia de la casa, transport, alimentació, residus)
-

Materials necessaris:

- Calcula la petjada de carboni ací: <https://www.lifestylecalculator.com/doconomy>
- Paper i boli

“POBRESA, DESIGUALTAT I TREBALL EN EL CAPITALISME GLOBAL. Cap a polítiques inclusives i d'igualtat”.

1 Objectius de la unitat:

- Indagar al voltant dels conceptes de Justícia Social i Solidaritat i la seua importància per aconseguir una societat igualitària, que no deixi a ningú darrere
- Trencar estereotips sobre el perfil actual d'una persona pobre. Exclusió social i risc de pobresa del seu entorn més pròxim
- Motivar què el seu projecte d'emprenedoria social reduïska la pobresa i desigualtat al nostre entorn

2 Introducció:

Abans de començar, mira aquest vídeo sobre el valor EBC: **Justícia Social i Solidaritat**

- La Justícia Social té com objectiu la construcció d'una societat més equitativa i menys desigual en la que totes les persones tenen les mateixes igualtats d'oportunitats, que son garantides per un Estat de benestar fort que busque la erradicació de la pobresa.
- La Solidaritat és la expressió màxima de la cooperació i implica Compassió, Generositat, Cooperació i Ajuda a persones vulnerables

3 Dinàmiques de grup

- 4.1. Cooperació vs. Competència
- 4.2. La importància de la unió per al bé comú

4 Exercicis pràctics: Soc una persona pobre?

5 Recursos

- Vídeo “Competir vs cooperar (Valores de la EBC), con Moi Camacho”
- Fitxa dinàmica Competir vs Cooperar
- Vídeo valors EBC: Justícia Social i Solidaritat
- ODS:
 - ODS 1: Fi de la Pobresa + Vídeo
 - ODS 8: Treball decent
 - ODS 10: Reducció de les desigualtats
- ESTADÍSTIQUES i MAPES POBRESA
 - Index Mundi
 - Institut Valencià d'Estadística

Dinàmica grupal: Cooperació vs Competència

Descripció/Objectiu de l'activitat:

- Fomentar el treball en equip per a aconseguir els objectius.
- Promoure la reflexió sobre el treball cooperatiu, la solidaritat i la justícia social.

Durada aproximada:

50 minuts

Desenvolupament de l'activitat:

A l'aula, pati o en el gimnàs del centre, es divideixen els grups de 4 persones en dos subgrups.

Subgrup 1: Competència.

Hauran de transportar les pilotes a cadascuna de les caixes depenent del color, una caixa per persona. Només poden portar una pilota cada vegada. L'activitat durarà 30 segons. Per a això, cada persona del grup tindrà una dificultat:

- 1 persona tindrà les mans i els peus lligades.
- 1 persona tindrà els peus lligats.
- 1 persona haurà de desplaçar-se en quatre potes.
- 1 persona no tindrà cap hàndicap afegit.

Subgrup 2: Cooperació.

Hauran de transportar el màxim nombre de pilotes a una caixa durant 30 segons. Només poden portar una pilota alhora.

Per a això, cada persona del grup tindrà una dificultat:

- 1 persona tindrà les mans i els peus lligades.
- 1 persona tindrà els peus lligats.
- 1 persona haurà de desplaçar-se en quatre potes.
- 1 persona no tindrà cap hàndicap afegit.

Dinàmica grupal: Cooperació vs Competència

Quan passen els 30 segons, les persones implicades hauran de valorar els resultats obtinguts, és a dir, si estan contents o no amb el nombre de pilotes que han aconseguit transportar.

Per a això, se'ls repartirà un paper adhesiu on hauran de valorar de manera anònima els seus resultats en la següent escala:

Satisfet/a amb el resultat.

Podria ser millor, però estic satisfet/a amb el resultat.

Gens satisfet/a amb el resultat.

Quan acaben la seua valoració la penjaren en l'espai destinat per a cadascun dels subgrups. A continuació, es compararan les diferents respostes i es reflexionarà de perquè són dispars.

Seguidament, se'ls explica que el subgrup 1 s'estava promovent la competència i en el subgrup 2 la cooperació.

Per a finalitzar, es poden prendre les següents preguntes com a guia per a la reflexió.

Per què uns resultats són millors que uns altres si tots els grups tenien les mateixes característiques?

Què es podria fer per a canviar les opinions negatives?

Si tots haguérem treballat en equip, què penseu que haguera passat?

Es pot traslladar està dinàmica al vostre dia a dia?

Què podries fer per a fomentar més el treball cooperatiu i, per tant, la solidaritat i la justícia social?

Materials necessaris:

Pilotes de diversos colors i formes.

Corda.

Caixes.

Papers adhesius de colors Paper i boli

Dinàmica grupal: La importància de la unió per al bé comú

Descripció/Objectiu de l'activitat

- Sensibilitzar a l'alumnat sobre la urgència de cooperar per a promoure la solidaritat.
- El desenvolupament cooperatiu d'accions concretes pot incidir sobre la conscienciació i la transformació del seu entorn més pròxim

Durada aproximada:

50 minuts

Desenvolupament de l'activitat:

Per equips (mínim 2 màxim 5) demanarem que construïsquen "el vaixell de la solidaritat" (és important que tothom participe, que els equips es mantinguen units i què, si és necessari, sapient negociar i buscar aliances).

L'objectiu és construir un vaixell amb els següents materials: cartolines, tisores, zel i retoladors, però no tots els equips disposaran de tots els materials. Repartirem cartolina a tots el grups, i deixarem a un equip sense zel, a altre sense retoladors i a altre sense tisores, un altre tindrà més carolines que altre,...

Una vegada cada equip ha construït el seu vaixell realitzarem la següent reflexió:

Com us heu sentit?

Es poden gestionar bons projectes amb pocs recursos?

Quina importància té la creativitat?

Com afecta a la realització del projecte saber negociar i sol·licitar recursos?

Quin resultat haguérem tingut si tots els equips hagueren estat units per aconseguir l'objectiu?

Materials necessaris:

Cartolines, tisores, zel i retoladors

Descripció/Objectiu de l'activitat:

L'objectiu de la dinàmica és que l'alumnat se n'adone que la pobresa no només està als països pobres, i que al seu entorn més pròxim n'hi ha moltes persones que estan en risc de pobresa o exclusió social

Durada aproximada:

50'-55'

Desenvolupament de l'activitat: E

Exercici a desenvolupar de forma individual o per parelles

- 1 Comencem llançant les següents preguntes que l'alumnat haurà de contestar per escrit:
 - Què significa ser pobre?
 - Penses que n'hi ha diferents tipus de pobresa? (energètica, sense sostre, treballadors pobres, ...)
 - Quin creus que és el perfil típic d'una persona pobre? (edat, procedència, treball, estudis,...)
 - Al teu entorn (poble, barri, escola, amics,...) n'hi ha persones en situació de pobresa?
 - Creus que eres una persona pobre?
- 2 Una vegada han reflexionat l'alumnat ha de buscar per internet:
 - Quan es considera en Espanya que una persona:
 - Està en risc de pobresa
 - Té carència severa de materials
 - Quin és el perfil de les persones en situació de pobresa en Espanya (estudis, procedència, vivenda, treball...)

Una vegada han fet aquest treball d'investigació el docent projecta els mapes de la pobresa mundial i per comarques de la Comunitat Valenciana reflexionant en grup sobre els resultats

- Mundial: <https://www.indexmundi.com/map/?v=69&l=es>
- Per comarques: <https://pegv.gva.es/es/indicadores-de-pobreza-y-condiciones-de-vida-a-nivel-subregional>

Materials necessaris:

- Pissarra o projector
- Accés a internet per a l'alumnat amb ordinador, tablet o mòbil

5

Transparència i participació democràtica: “ALIANCES PER A UN DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE. Cooperar per a transformar.”

1 Objectius de la unitat:

- Ser conscients de la importància que te poder participar democràticament en decisions que ens afecten
- Conèixer ferramentes que ens ajuden a prendre decisions democràtiques i justes quan treballem o decidim en grup
- Assegurar-se de donar veu a les persones beneficiàries o afectades pel projecte d'emprenedoria social

2 Introducció:

Abans de començar, mira aquest vídeo sobre el valor EBC: **Transparència i participació democràtica**

- Els sistemes i governs democràtics asseguren la pau social mitjançant unes regles de participació i representativitat de la ciutadania en les decisions dels governs.
- En la actualitat, gran part de la ciutadania, no es sent representada per algunes de les decisions que prenen els poder públics. Es reivindica poder participar d'una forma més activa i directa en les decisions que ens afecten. Per contra, un altra part de la ciutadania no troba cap motivació en augmentar la seua participació pública més enllà d'anar a votar cada 4 anys.

3 Dinàmiques de grup

- 5.1. Projecte municipal zona d'oci juvenil
- 5.2. Democràcia vs Imposició

4 Recursos

- Vídeo “Democràcia opaca vs participació directa amb Moi Camacho”
- Fitxa dinàmica Democràcia opaca vs participació directa
- Vídeo “Transparència i participació democràtica”

Dinàmica grupal: Projecte municipal zona d'oci juvenil

Descripció/Objectiu de l'activitat

- Promoure en l'alumnat la importància de la participació directa en decisions que ens afecten

Durada aproximada:

30 minuts

Desenvolupament de l'activitat:

Desenvolupament de l'activitat:

Partim de la següent situació o altra similar que afecte directament a l'alumnat i els seus espais d'oci

L'ajuntament del teu municipi a l'últim Ple ha decidit canviar el projecte previst per a la parcel·la municipal X.

Inicialment a aquesta parcel·la es volia instal·lar una zona d'oci juvenil amb un rocòdrom, pistes skate, zona de jocs per als més menuts i un xicotet parc.

La nova proposta d'ús de la parcel·la és aprofitar-la per fer una Macro Instal·lació Fotovoltaica que pugui subministrar energia renovable a la població.

- La CIUTADANIA ha alçat la seua veu indicant que es torne al projecte original per a que la joventut del poble tinga un espai de qualitat on juntar-se

- L'AJUNTAMENT al·lega que el nou projecte és ideal per a la tan necessària transició ecològica del municipi

- L'EMPRESA adjudicatària del projecte d'energia fotovoltaica és una empresa local que dona treball a 50 persones de la localitat i que està passant per moments difícils

L'ajuntament convoca un ple extraordinari convidant a totes les parts afectades per tractar de donar solució

Dividim a la classe en 3 grups, cada grup representarà els interessos de una de les parts afectades en aquest conflicte: Ciutadania (joventut), Ajuntament, Empresa.

Per grups han d'analitzar els pros i contres de les 2 opcions

Quan acaben han de tractar d'arribar a una proposta consensuada que tinga en compte els interessos de tots i totes. (Poden eixir propostes alternatives d'ús de la parcel·la o projecte mixte que contemple a les dues)

Materials necessaris: Projector. Paper i boli

Dinàmica grupal: Democràcia vs. imposició

Descripció/Objectiu de l'activitat

- Promoure en l'alumnat la importància de la participació directa en decisions que ens afecten

Durada aproximada:

30 minuts

Desenvolupament de l'activitat:

Es divideix la classe en dos grups. Un grup esperarà en una aula diferent mentre l'altre grup participa en la dinàmica.

Grup 1: representació i opacitat.

Es proposen tres activitats extra curriculars:

Viatge a un parc d'atraccions.

Activitats de multiaventura.

Visita a un museu.

A continuació, els/as participants hauran d'escriure de manera anònima en un paper la seua preferència. Es recullen els vots i es tria a una persona representant del grup. Seguidament, ix de l'aula el/la coordinador/a de la dinàmica, el/la representant del grup i es reuneixen amb una persona representant de l'equip directiu del centre. Aquesta persona té la consigna que isca la proposta que siga, es durà a terme la visita al museu. D'aquesta manera, quan es compten els vots se li dirà a la persona representant del grup que ha de dir a la resta dels seus companys/as que la proposta més votada ha sigut la visita al museu.

Tornen al grup per a comunicar els resultats i donen pas al següent grup.

Grup 2: participació directa i transparència.

Es proposen tres activitats extra curriculars:

Viatge a un parc d'atraccions.

Activitats de multiaventura.

Visita a un museu.

Dinàmica grupal: Democràcia vs. imposició

Es votarà per elles de manera directa de la següent manera: per a cadascuna de les opcions l'alumnat alçarà els dos braços, un o ningú

Alçarà tots dos braços si és la proposta que prefereix.

Alçarà un braç si els agrada la proposta, però no és la seua favorita.

Encreuaran els braços si no els agrada la proposta.

Es compten els braços alçats (no les persones) i guany la proposta amb més braços.

Una vegada finalitzada la votació s'ajuntaran tots dos grups per a realitzar la reflexió.

Primer una persona de cadascun dels grups explicarà que ha succeït i com s'ha votat. A continuació, s'obrirà un torn de paraules. Tots dos grups han de construir una conclusió sobre que creuen que ha succeït.

La reflexió pot estar guiada mitjançant les següents preguntes:

Quin creus que ha sigut un grup democràtic? Per què?

Creus que el representant del grup 1 ha sigut just? Hauria d'haver fet alguna cosa per defensar els resultats?

Què pots fer perquè aquesta realitat siga diferent?

Materials necessaris:

Pissarra i tisa per als recomptes

6

1 Objectius de la unitat:

L'objectiu de la unitat didàctica és reflexionar sobre els impactes que tenim en la societat i el medi ambient fomentant l'enteniment dels aspectes socials i ambientals explicats en tallers anteriors. Així mateix, es pretén incentivar l'enteniment de la vinculació entre el projecte que es realitzarà i els aspectes ambientals i socials alhora que es descobreixen pràctiques que el projecte ja pretenia fer o bé podria fer fàcilment per a millorar els impactes.

2 Introducció:

- La Web App del projecte d'emprenedoria és una eina web que permet a qualsevol persona avaluar pràctiques socials i ambientals del seu projecte.
- El major valor de l'eina és la creació de l'espai que convida a reflexionar i buscar alternatives amb major impacte ambiental i social.
- Navegarem per cada pregunta, l'explicarem i reflexionarem per què és important i quina bones pràctiques puc implementar i els impactes positius que genera

3 Dinàmiques de grup

- Calcula l'empremta EBC del teu projecte

4 Exercicis pràctics

- Calcula l'empremta EBC del teu projecte

5 Recursos

- <https://calculadora.futursostenible.org/>

Descripció/Objectiu de l'activitat

- Reflexió sobre els impactes que tenim en la societat i el medi ambient.
- Enteniment dels aspectes socials i ambientals explicats en tallers anteriors.
- Enteniment de la vinculació entre el projecte que es realitzarà i els aspectes ambientals i socials.
- Descobriments de pràctiques que el projecte ja pretenia fer o bé podria fer fàcilment

Durada aproximada:

30 minuts

Desenvolupament de l'activitat:

- 1 Els alumnes s'agrupen segons els grups de treball del projecte per a la realització de la Calculadora EBC que projecta el docent. Cada grup d'alumnes realitza la introducció de les dades a la Calculadora EBC en un ordinador per cada projecte, mentre el docent el projecta en la pissarra i comenta cada pregunta per a convidar a la reflexió dels estudiants. Tenint en compte la duració, es regula la participació dels estudiants en aquesta primera part.
- 2 Convida que cada estudiant anote idees de millora en les preguntes que veja que pot millorar. Aquesta informació és d'utilitat per a realitzar el pla de millora de l'exercici pràctic.
- 3 La Calculadora EBC proporciona informació sobre:
 - L'impacte social, econòmic i ambiental del projecte sobre els valors de l'Economia del Bé Comú.
 - L'aportació del projecte als ODS
 - Principis o valors de l'Economia del Bé Comú alineats al projecte.
- 4 Realitzar un pla de millora del projecte considerant les idees sorgides durant la realització del qüestionari en la Calculadora EBC. Els estudiants han d'anotar idees de millora mentre realitzen el formulari. El pla de millora pot tindre el format que consideres oportú però almenys hauria de contindre la següent informació:

Dinàmica grupal: Projecte municipal zona d'oci juvenil

- Millora. Descripció breu de la millora a implementar.
- Calendari. Data d'inici i data fi de la implementació.
- Recursos. Recursos necessaris per a implementar la mesura (tant monetaris com d'un altre tipus)
- Responsable. Explicar quina persona de l'equip es fa càrrec que la implementació es duga a terme.
- Aspecte social i/o ambiental al qual va dirigit explicant les millores esperades.

5 Per a finalitzar 1-2 grups d'alumnes presenten breument el seu projecte i comenten les qüestions socials i ambientals principals de la seua activitat i les possibles millores que han detectat. Esta part té una duració màxima de 10 minuts si la classe dura 1 hora.

Materials necessaris:

<https://calculadora.futursostenible.org/>

Descripció/Objectiu de l'activitat:

Detallar de forma sistemàtica un pla de millora on vegem reflectides les anotacions realitzades durant la dinàmica

Durada aproximada:

30-45 minuts

Desenvolupament de l'activitat: E

- 1 En grups de treball, discutir cadascuna de les mesures del pla que van anotar quan van fer la dinàmica
 - 2 Aquestes poden ordenar-se segons cost de la mesura, impacte positiu esperat i facilitat d'implementació. Aquest ordre els permet prioritzar-les.
 - 3 Una vegada pensada la prioritització, realitzar una taula per al pla que continga:
 - Millora. Descripció breu de la millora a implementar.
 - Calendari. Data d'inici i data fi de la implementació.
 - Recursos. Recursos necessaris per a implementar la mesura (tant monetaris com d'un altre tipus)
 - Responsable. Explicar quina persona de l'equip es fa càrrec que la implementació es duga a terme.
 - Aspecte social i/o ambiental al qual va dirigit explicant les millores esperades.
-

Materials necessaris:

- Paper i boli

Per avaluar l'aprenentatge de l'alumnat s'ha de mesurar el grau en el qual aquest ha introduït els aspectes esmentats a les unitats al seu projecte d'ApS o d'ABP

Com? amb l'informe que s'obté de l'APP "Calculadora EBC"

Aquest informe consta de 4 parts:

- El primer que s'obté és una **puntuació** en els diversos grups d'interès, la qual es compara amb la mitja dels projectes introduïts prèviament per altres alumnes.
- També s'indica els **valors de l'Economia del Bé Comú** els ODS que treballa l'alumnat.
- I per últim, es fan unes propostes de millora. Aquestes són el més important, ja que serveixen a l'alumnat per reflexionar i buscar alternatives per construir noves propostes per continuar caminant cap a la sostenibilitat i el Bé Comú amb la seua idea de negoci.

Per tant, per avaluar el procés, les recomanacions que proposem són:

1ª: Que l'alumnat realitze una interpretació i reflexione sobre els consell de millora que li ha eixit a l'introduir les dades a l'APP, fent propostes de com implementaria els consells esmentats basant-se en el contingut vist als tallers; i que aquest l'incloga al final del seu projecte.

Per exemple: Davant el consell del pla de millora de l'APP "Calculadora EBC": "Les compres que necessiteu generen una millor distribució de la riquesa si les feu al vostre barri o municipi" l'alumnat haurà de reflexionar sobre aquest i exposar amb arguments la seua resposta.

Per exemple, podria comentar que farà les compres necessàries a les botigues o empreses del municipi degut a la importància de tindre proveïdors locals pel que açò implica: es redistribueix la riquesa en empreses i persones que es troben a la seua localitat/país. A banda dels beneficis socials i econòmics que açò té per a aquestes persones i per a la societat local, a nivell ambiental es redueix l'impacte del transport.

2ª: A més de fer aquesta reflexió, l'alumnat també pot anar fent els canvis que prèviament ha pensat i exposat, introduint-los al seu projecte si encara està a temps i de nou, introduir les dades a l'APP Calculadora EBC per tal de comparar amb la puntuació anterior.

Aquest procés d'avaluació es pot realitzar tantes voltes com es desitje fins que el projecte estiga amb la puntuació desitjada.

7

Més Recursos

Volem agrair de nou a totes les persones que col·laboren contínuament amb nosaltres, especialment a l'equip de l'Associació Valenciana per al foment de l'Economia del Bé Comú i també a totes i tots els components dels centres educatius que han fet el possible per introduir el projecte a l'aula. També a la resta d'entitats del sector, administracions, ajuntaments i empreses de la xarxa.

A la web <http://www.futursostenible.org/> podreu trobar tota l'actualitat sobre els projectes d'Economia del Bé Comú als centres educatius: recursos, notícies, informació general...

A continuació, vos deixem els recursos editats fins a la data des de Novessendes, perquè pugueu fer ús d'ells. Aquests estan a l'apartat "RECURSOS" de la web Futur Sostenible. Hi han infografies, materials didàctics i audiovisuals.

El primer és "L'espiral del Bé Comú" <http://www.futursostenible.org/pedagogiaebc/> Aquest recurs interactiu serveix per tindre una primera aproximació a la creació de projectes d'emprenedoria social i sostenible a través de l'EBC.

Per complementar aquest procés, disposeu de la guia del professorat i de l'alumnat dirigida a l'ESO i Batxiller: En aquesta teniu recursos, dinàmiques, baralles i jocs per treballar diversos conceptes. <http://www.futursostenible.org/materials-didactics-2020-2021-projecte-transformant-el-nostre-mon/>

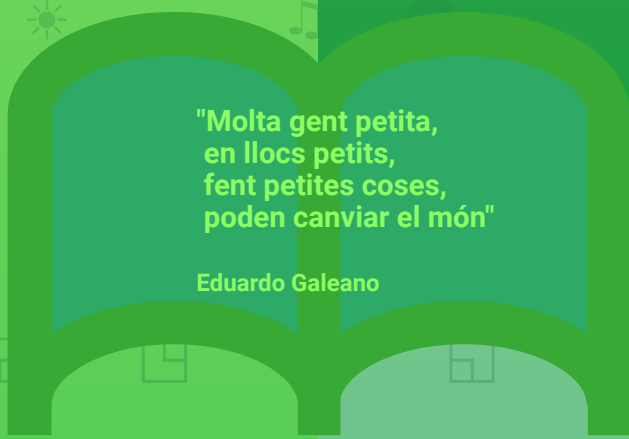

Per últim, ací teniu el canal de YouTube de Novessendes: En les llistes de reproducció "Emprenedoria Social Juvenil" estan els vídeos de projectes de l'alumnat de 4º d'ESO, i en la de "Futur Sostenible" la resta de vídeos relacionats amb els conceptes d'Economia del Bé Comú i els ODS. <https://youtube.com/playlist?list=PLaIBGWGdZAc2B9wGAt2FR1N88aEQxMfUx&si=8Z6-oJGv2i7dcMCe>

També podeu vore aquest vídeo per conèixer allò que fa un centre educatiu del Bé Comú i vore que esteu en el camí per ser-ho: <https://youtu.be/c91h0T1keg4?si=rF7r-15ijnwbsJfH>

"Molta gent petita,
en llocs petits,
fent petites coses,
poden canviar el món"

Eduardo Galeano

disseny asterisme * * * 24

Projecte de: Fundació Novessendes de la CV

Finança:

Amb la col·laboració de:

